

*21. Yüzyılın Başlangıcında
Terörizmle Stratejik Mücadele*

DR. OSMAN ŞEN

Polis Kolejinden 1995 ve Polis Akademisinden 1999 yılında mezun olarak EGM bünyesinde Komiser Yardımcısı olarak göreve başladı. Lisansüstü eğitimine 2008 yılında EGM adına Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında başladı ve 2016 yılında kabul edilen doktora tezi sonrası mezun olarak eğitimini tamamladı. EGM bünyesinde terörle mücadele ve istihbarat birimleri de dahil olmak üzere çeşitli birimlerde görev yaptı. Halen EGM TEM Dairesi Başkanlığında görev yapmaktadır. Şen, evli olup, bir çocuk babasıdır.

Terörizmle mücadeleyle ilgili olarak ulusal ve uluslararası kuruluşlar bünyesinde düzenlenen kurs ve çalıştaylara uzman, eğitmen, katılımcı ve kursiyer olarak katıldı. Terörizm stratejisiyle ilgili yayımlanmış analiz, makale ve kitapları bulunmaktadır.

21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele

© 2016, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Sayfa Tasarımı Ayşe Ersoy Yılmaz

ISBN 978-605-171-469-1

1. Basım: Mart 2017

tamadres.com

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 10905

21. Yüzyılın Başlangıcında

TERÖRİZMLE

Stratejik Mücadele

Dr. OSMAN ŞEN

tamadres.com

ALFA®

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 9

ÇİZELGE VE ŞEKİLLERİN LİSTESİ 11

KISALTMALAR 12

GİRİŞ 13

1. BÖLÜM

GÜVENLİĞİN KAVRAMSAL, TEORİK BOYUTU VE DÖNÜŞÜMÜ 22

1.1. Güvenliğin Kavramsal Boyutu	22
1.1.1. Güvenlik Tanımlamaları.....	25
1.2. Güvenliğin Teorik Boyutu.....	27
1.2.1. Liberal Düşünürlere Göre Güvenlik.....	30
1.2.2. Realist Düşünürlere Göre Güvenlik	36
1.2.3. Kopenhag Okuluna Göre Güvenlik	42
1.2.4. İnşacı Düşünürlere Göre Güvenlik.....	49
1.2.5. Eleştirel Düşünürlere Göre Güvenlik.....	52
1.2.6. Feminizme Göre Güvenlik.....	54
1.3. Güvenliğin Tarihsel Dönüşümü ve Terörizm Boyutu.....	57
1.3.1. Soğuk Savaş ve Önceki Dönemde Güvenlik.....	58
1.3.2. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Güvenlik	67
1.3.3. 21.Yüzyılın Başlangıcında Güvenlik	71
1.3.4. Terörizmin Güvenlik Sorunu Olarak Gelişimi	79

2. BÖLÜM
TERÖRİZM STRATEJİSİ VE
STRATEJİYLE MÜCADELEYE DAİR KAVRAMSAL BOYUT 89

2.1. Terörizm Stratejisine Dair Kavramsal Boyut	89
2.1.1. Terörizmi Tanımlama Sorunu	90
2.1.2. Terörizme Dair Tanımlar	95
2.1.3. Terörizme Dair Bölgesel Örgütlerin Tanımları	98
2.2. Terörizm Stratejisiyle Mücadeleye Dair Kavramsal Boyut.....	103
2.2.1. Terörizmle Mücadeleye Dair Tanımlar	103
2.2.2. Terörizmle Mücadeleye Dair Uygulamalar	105
2.3. Terörizm Stratejisinin Sınıflandırılması.....	112
2.3.1. Faaliyet Alanına Göre Ayrım.....	116
2.3.2. İdeolojik Ayrım.....	119
2.3.3. Devletle İlişikisine Göre Ayrım.....	123
2.3.4. Eylemlerine Göre Ayrım.....	125
2.4. Terörizm Stratejisinin Günümüzde Geçirdiği Değişim	131
2.4.1. Yapısal Değişim	133
2.4.2. Eylemsel Değişim	141
2.4.3. Etki Bazında Değişim	150

3. BÖLÜM
TERÖRİZM STRATEJİSİYLE MÜCADELE 155

3.1. Ülke Uygulamaları.....	155
3.1.1. ABD'nin El-Kaide ile Mücadelesi.....	156
3.1.2. Sri Lanka'nın Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları ile Mücadelesi	162
3.1.3. İspanya'nın Eta ile Mücadelesi	163
3.2. Bölgesel ve Uluslararası Örgütler Açısından.....	165
3.2.1. Birleşmiş Milletler	165

3.2.1.1. Güvenlik Konseyi Kararları	166
3.2.1.2. Sözleşmeler	173
3.2.1.3. Komiteler.....	177
3.2.2. NATO	181
3.2.3. Şangay İşbirliği Örgütü	185
3.2.4. Bağımsız Devletler Topluluğu.....	187
3.2.5. Avrupa Konseyi	189
3.2.5. Avrupa Birliği	191
3.3. 21. Yüzyılda Stratejiyle Mücadelenin Değerlendirilmesi	198
3.3.1. Değişen Güvenlik Paradigmaları Açısından	200
3.3.2. İnsan Hakları Bağlamında	206
3.3.3. Stratejinin Zararlarının Önlenmesi Bağlamında	214
3.3.4. Uluslararası İşbirliği Açısından	220

4. BÖLÜM

TERÖRİZM STRATEJİYLE MÜCADELEYE YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 226

4.1. Stratejiyle Mücadeleye Yönelik Öneriler.....	226
4.2. Kapsamlı Terörizm Stratejisiyle Mücadele Modeli	244

SONUÇ 272

KAYNAKÇA 284

İnternet Kaynakları 304

ÖNSÖZ

Rehberliğiyle bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük desteği olan danışmanım Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL hocama saygılarımı sunuyorum. Doktora eğitimim sürecinde manevi desteklerini esirgemeyen annem Fikriye ŞEN'e, babam Bün-yamin ŞEN'e, kayınvalidem Őaziye ODABAŐ'a ve kayınbabam Songüt ODABAŐ'a teŐekkür ediyorum. Kitabın hazırlanması için harcadığım uzun mesai nedeniyle yeterince vakit ayıramadığım oğluma, göstermiş olduğu fedakârlıktan dolayı minnetlerimi sunuyorum. Yüzünü her gördüğümde kalbimi sıcak bir hisle dolduran eŐime, sabrından ve desteğinden dolayı Őükranlarımı sunuyorum.

ÇİZELGE VE ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
----------------	--------------

1968'den 2014'e terör eylemlerinin sayısı, yaralı ve ölü sayıları ... **144**

Şekil	Sayfa
--------------	--------------

Şekil 4.1. Terörizmle mücadele müsteşarlığının genel müdürlüklerini kapsayan organizasyon şeması. **255**

Şekil 4.2. Terörizmle mücadele müsteşarlığı operasyonel genel müdürlükler organizasyon şeması **257**

Şekil 4.3. Terörizmle mücadele müsteşarlığı bilgilendirme, önleme ve rehabilitasyondan sorumlu genel müdürlükler organizasyon şeması..... **260**

Şekil 4.4. Terörizmle mücadele müsteşarlığı uluslararası işbirliğinden sorumlu genel müdürlükler organizasyon şeması **263**

Şekil 4.5. Terörizmle mücadele müsteşarlığı insan kaynakları ve lojistikten sorumlu genel müdürlükler organizasyon şeması **266**

Şekil 4.6. Terörizmle mücadele müsteşarlığı haber alma genel müdürlükleri organizasyon şeması **269**

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AVM	Alışveriş Merkezi
CIA	Central Intelligence Agency
CPG	Comprehensive Political Guidance
DAİŞ	Ad Dawlah Al-İslamiyah Fil-Iraq Wa Ash Sham
DEAŞ	Devlet'ül Irak ve's Şam
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/ Cephesi
EDU	Europol Drugs Unit
EOKA	Ethniki Organosis Kyprion Agoniston
ETA	Euskadi Ta Askatasuna
FBI	Federal Bureau of Investigation
FLN	Front de Libération Nationale
HIV	Human Immunodeficiency Virus
IRA	Irish Republican Army
IŞİD	Irak Şam İslam Devleti
KBRN	Kimyasal Biyolojik Radyoaktif Nükleer
KİS	Kitle İmha Silahları
KTSMM	Kapsamlı Terörizm Stratejisiyle Mücadele Modeli
LTTE	Liberation Tigers of Tamil Eelam
NATO	North Atlantic Treaty Organization
PKK/KCK	Partiya Karkeren Kürdistan/Koma Ciwaken Kürdistan
PNV	Partido Nacionalista Vasco
RAND	Research and Development
THKO	Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/ Cephesi
TKP/ML	Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist
UNITAF	The Unified Task Force
UNOSOM-I	United Nations Operation in Somalia-1
UNOSOM-II	United Nations Operation in Somalia-2

GİRİŞ

Güvenlik; tarih boyunca düşünürlerin, liderlerin ve devlet adamlarının üzerine kafa yorduğu en önemli konular arasında yer almıştır. 1980'lere kadar yapılan çalışmalar, realist bir bakış açısını yansıtmıştır. Güvenlik, daha doğrusu egemenin kurumlarının statüsünün korunması başlıca çaba olmuştur. Realist bakış açısının gelişmesinde katkısı olan düşünürler, güce ulaşmak için her yolu mübah görmüş ve hatta dini dahi araçsallaştırarak egemenliğin muhafazasını salık vermişlerdir. Toplumsal açıdan farklı düşünürler ortaya çıksa da ülkeler arası ilişkilerde ve ülke üstü durumlarda realist bir yaklaşımla bireyin göz ardı edilmesi, toplumsal kimliğin ve varlığın korunması için hayatların feda edilmesi lirik ve epik bir hal almıştır.

Canlı varlığın mevcudiyetiyle ontolojik olarak başlayan güvenlik durumu, coğrafyaya, konuma, cinsiyete, zamana ve içinde bulunulan toplum gibi pek çok girdiye göre sürekli bir değişim içerisinde olmuştur. Hayatın en önemli unsurlarından olan su, yaşamsal ihtiyaçları karşılarken, sele dönüşerek canlı varlıklar için ölümcül bir tehdit oluşturabilmektedir. Gelişmiş batı ülkelerindeki ortalama bir insan için sanal ortamdaki tehditler korkutucu olabiliyorken, Afrika'daki nüfusun kayda değer bir bölümü için temel gıda maddelerine ulaşmak yaşamsal bir ehemmiyet taşımaktadır.

Bulunulan zaman içerisinde bölgesel, toplumsal ve bireysel olarak tehdit ve güvenlik durumu açısından meydana gelen

değişim, tarihsel süreçlerde daha belirgin şekilde gözükmektedir. Bu dönüşüm teknolojik gelişmelerle de desteklenmektedir. Ortaçağda yüksek duvarlı taştan yapılmış kalelerin sağladığı güvenlik, büyük çaplı topların icadı ve yaygın şekilde kullanımını neticesinde güvenlik açısından önemini yitirmiş, zamanla kullanımından vazgeçilmiştir. Ancak bireyler, topluluklar ve devletler için güvenlik durumunda olma ya da güvenlik içerisinde bulunduğu algısı vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak yerini korumuştur.

Güvenlik ve tehdit bağlamındaki bu dönemsel değişimler, olgu olarak ortaya çıkması akabinde yapılan çalışmalarla daha belirgin kavramsal çerçevelere sahip olmuştur. Günümüzde sıklıkla güvenlik terimiyle birlikte kullanılan paradigma kavramını Anthony Flew, “bilim felsefesinde, bilim insanına fenomenleri açıklama imkânı veren kavramsal çerçeve”¹ olarak tanımlamaktadır. Thomas Kuhn, paradigmayı *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* adlı kitabında bilimsel açıdan değerlendirmiş, çalışması geniş yankı uyandırmıştır. Kuhn çalışmasında paradigma ile bilimsel devrimlerin ilişkisini irdelemiştir.

Kuhn’un incelediği yeni paradigmaların ortaya çıkışının bir örneği de Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkilerin güvenliğe bakışı açısından yaşanmıştır. Uluslararası ilişkilerin bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıktığı 1919 yılından itibaren etkili olan liberal enternasyonalist akım İkinci Dünya Savaşının ortaya çıkmasıyla ağır eleştirilere maruz kalarak yerini Soğuk Savaş sürecinde baskın paradigma haline gelen realist bakış açısına bırakmıştır. Kuhn’un belirttiği gibi realist paradigmanın bu baskın ve genişlemiş kapsamı, eleştirel bakış açısının artmasına ve paradigmanın değişim sancılarının belirginleşmesine

1 Anthony Flew, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Nurşen Özsoy, Yeryüzü Yayınevi, Ankara, 2005, s. 369.

vesile olmuştur.² 1980'lerle birlikte uluslararası toplu durumun da etkisiyle devlet merkezli düşünülen güvenlik konularındaki derinleşme ve genişlemeyi inceleyen akademik çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Kuhn'un ileri sürdüğü gibi Barry Buzan'ın 1983 yılında *People, States and Fear* (İnsanlar, Devletler ve Korku) adlı çalışması ve güvenliğe cinsiyet açısından bakan Jean Bethke Elshtain'ın çalışmalarının oluşturduğu yeni güvenlik paradigmalarının başlangıçtaki az sayıda takipçisi hızlı bir şekilde artış göstermiş,³ güvenliğe yeni bakış açısına sahip çalışmaların sayısında artış yaşanmıştır.

Soğuk Savaş sürecinde, Doğu ve Batı blokları arasında bölünen devletler arası ilişkilerin bir yönü de, blokların süper güç devletleri olan ABD ve Sovyetler Birliği'nin çıkarlarının ve kültürel kimliklerinin blok içerisinde etkin hale gelmesidir. Bu durum halen etkisini hissettirmektedir. Günümüzde etkinliğini sürdüren temel pek çok sorun Soğuk Savaş'ın mirası niteliğindedir.

Güvenlik konularında ise Soğuk Savaş döneminde devlet ve toplumun, aslında problemlili olan ilişkisi absorbe edilerek, ulusal güvenlik içerisinde tek vücut haline getirilmiştir. Politika yapıcılar tarafından, devlet politikalarının oluşturulması ve devletin kolektif varlıklarının özünün korunması amacıyla ulusal güvenlik araçlaştırılmıştır. Kolektif hedeflere ulaşmak için sosyal ve politik değerlerin devamlılığı esas alınırken, devletin yaşamsal güvenliği ve ekonomik refahı öncelikli güvenlik hedefleri olarak kabul edilmiştir.

Hükümetler çoğunlukla, vatandaşlarının etnik kökenini, toplumsal statülerini, politik ilişkilerini ve ekonomik durumlarını göz ardı ederek, tüm vatandaşları için temel ve değişmez

2 Thomas S. Kuhn, *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*, 2. Baskı, 1970, The University of Chicago Press, Chicago, s. 65.

3 Thomas S. Kuhn, *a.g.e.*, s. 76.

hedefler belirlemiştir. Bu temel ve değişmez hedefler devletlerin yaşamsal çıkarları olarak tespit edilmiştir. Ulusal çıkarın bu inşa sürecinde devlet, “ulusal çıkarın” savunulmasıyla eş anlamlı hale gelmiştir. Güvenlik bu bağlamda, muhalefetin baskı altında tutulması, dış güvenlik için casusluğun ve sofistike kitle imha silahlarının geliştirilmesi şeklinde dizayn edilmeye başlamıştır. Güvenliğin bu şekilde inşasında realist paradigmanın baskın metodolojik ve ontolojik anlayışının önemli bir yeri vardır. 1980’lerden beri güvenlik tartışmalarında genişleme ve derinleşme yaşanmış ancak realizmin ve Soğuk Savaş’ın baskın ortamında yüzeye çıkamamıştır.⁴ Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle bu çalışmalar gitgide ivme kazanmış, akademik çalışmalardan uluslararası örgütlerde düzenlenen çalışmalara geniş bir alana yayılmıştır.

Küresel soğuk savaşlar neticesinde, güvenlik uluslararası mahiyette ele alınır hale gelmiştir. Güvenliğin bu uluslararası boyutunun iki temel unsuru ortaya çıkmıştır. Birincisi tehditlerin boyutunun kabulü ve değerlendirilmesi, ikincisi ise uluslararası güvenliği, ilerleyen süreçte tehdit edeceği değerlendirilen ulusal güvenlik boyutunun uluslararası alanda takibidir.⁵ Özellikle gelişmiş ülkeler iç işlerine müdahale etmeme ilkesini göz ardı ederek, bölgesel ve uluslararası alanda tehdit oluşturabilecek Suriye’de yaşanan süreçte olduğu gibi etkin bir biçimde müdahil olmaya başlamıştır.

Soğuk Savaş sonrası Sovyetlerin çekildiği coğrafyada hızla artan etnik çatışma, organize suç gruplarının kontrolündeki sınır aşan suçlar, AIDS gibi ölümcül salgın hastalıkların yayılma-

4 Nana K.Poku, Neil Renwick, John Glenn, “Human Security in a Globalising World”, ed. David T.Graham, Nana K. Poku, *Migration, Globalisation, and Human Security*, Routledge, New York, 2000, s. 9.

5 Mehmet Seyfettin Erol, “Terör Örgütleri”, ed. Haydar Çakmak, *Uluslararası İlişkiler: Giriş, Kavram ve Teoriler*, Barış Kitapevi Ltd. Şti., Ankara, 2007, s. 113.

sı, yoksulluk, yasadışı göçler ve devlet dışı grupların kitle imha silahlarına ulaşma ihtimali devletler tarafından uluslararası tehditler olarak kabul edilip, ulusal bazda da tedbirler alınmaya başlanmıştır.

Ulusal güvenliğin sağlanamaması nedeniyle, Somali ile bağlantılı grupların deniz haydutluğu yapması örneğinde olduğu gibi uluslararası tehdit oluşturması dünya genelinde gelişmiş ülkelerin, devletlerin iç egemenliğiyle ilgili konulara daha fazla dikkat kesilmesine neden olmuştur. Bir bölgede meydana gelen istikrarsızlığın küresel etkileri gözlemlenmeye başlanmıştır.

Yeni terörizm dalgası olarak adlandırılan günümüzde dünya genelinde güvenlik sorunu olarak kabul edilen dini motifli terörizm dalgasının kökenleri Soğuk Savaş sürecine dayansa da, El-Kaide terör örgütünün 11 Eylül 2001 eylemleri, terörizm ve güvenlik adına bir dönüm noktası olmuştur. Eylemler neticesinde terör örgütleri, geçmiş dönemlerde olduğu gibi istisnai olarak değil, yaygın bir şekilde uluslararası toplu durumu etkiler hale gelmiştir.

Bu terör dalgasının özellikleri doksanlı yılların sonundan itibaren belirginleşmeye başlamıştır. Yeni terör dalgasının özelliklerini kısaca sıralayacak olursak;

- Terör eylemlerinin sonucunda daha fazla ölümcül olma,
- Kamuya açık alanlarda düzenlenen eylemlerde sivillerin hedef alınmasında artış,
- Kitle imha silahlarını eylemlerde kullanma potansiyeli,
- Dehşetle propaganda verilen önemdeki artış,
- Terör eylemlerini, dinsel fanatizmin desteklemesi,
- Ulusal sınırları aşan iletişim, ulaşım ve finansal ağların karmaşıklığı ve terör örgütlerince aktif bir biçimde kullanımı,
- Terör örgütlerinin düşman olarak gördüğü toplumları, hor görmenin ve şeytanlaştırmanın yaygınlaşması,

- Terör eylemlerine karşı açık ve teknolojik toplumun savunmasızlığından faydalanılması,
- Terör örgütlerinin etkin bir biçimde radikalleşmeden faydalanması,
- Terörizmin amaçlarına hizmet eden; iç, etnik ve dinsel çatışmalardaki artış,
- Terörizmin ekonomiye olan tehdidinin büyümesi ve gelişmesi,
- Küçük karmaşık taşınabilir silahların kullanımındaki ve elde edilebilirliğindeki artış,
- Devletlerin terörizme olan desteğinin devam etmesi,
- Kıyametçi terörizmin yayılmasıdır.⁶

Yeni terör dalgasının bu özellikleri tehdit olarak terörizmin; devletler, toplumlar ve bireyler bakımından önemiyetini artırmış, dikkatlerin her platformda terörizm tehdidi üzerine çekilmesine neden olmuştur. Terörü konu alan bölgesel ve uluslararası örgütler ile akademik çalışmalarda popülasyon yaşanmıştır.

Küresel bu değişimi sürekli tecrübe eden ve kurulan terör örgütlerinin dönemsel duraklamaları hariç etkinliğini hiç yitirmediği ülkemizde de terörizmle mücadele için arayışlar devam etmektedir. Geleneksel tehdit unsurlarının dönüşümü ve yeni ortaya çıkan tehdit unsurları diğer devletlerde olduğu gibi Türkiye’de de güvenlik anlayışını tekrar şekillendirme arayışına yöneltmiştir. Türkiye günümüzde Osmanlı’dan kalan güvenlik sorunları ile uğraşmaya devam ederken, Cumhuriyet döneminde eklenen ve günümüzde de yeni ortaya çıkan güvenlik sorunlarıyla mücadele etmektedir. Dünyada meydana gelen ve Türkiye’nin çevresiyle etki alanlarında daha fazla hissedilen olaylar, Türkiye’nin güvenlik boyutunu bu sahalardan da

6 Irwin Cotler, “Towards a Counter-Terrorism Law and Policy”, *Terrorism and Political Violence*, 10:2, 1998, s. 2.

değerlendirmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin dış politika arayışları da bu minvalde şekillenmektedir.⁷

Son yirmi beş yılda meydana gelen teknolojik gelişmeler sadece endüstriyel alanı değil aynı zamanda insanları ve toplumları da derin bir biçimde etkilemiştir. Bundan beş yıl önce "Facebook sayfam çalındı" diyerek polise başvuran insanlar dahi böyle bir olayın olabileceğini tahayyül edemezken, artık insanlar sosyal medya bağlantılı suçlar nedeniyle mağduriyete uğramaya başlamıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte güvenlik ve tehdit algısı; uzam, obje ve süje açısından oldukça büyük değişimler geçirmeye başlamıştır. Güvenlik paradigmalarındaki bu değişim hayatın her alanını etkiler hale gelmiştir.

Güvenlik paradigmalarındaki bu dönüşüm, tehdit unsurlarını hem çeşitlendirmiş hem de mücadele için kullanılan yöntemlerin de tekrar gözden geçirilmesi zaruretini ortaya çıkarmıştır. Yeni güvenlik bakış açısı bakımından devlet merkezli güvenlik anlayışından birey odaklı güvenlik anlayışına kayış yaşanmıştır. Ortaya çıkan teknolojik gelişmeler de güvenlik anlayışını derinden etkilemiştir.

Teknolojik gelişmeler ve sosyal hayatın büyük bir kısmının sanal ortama taşınması, terör örgütlerinin faaliyetlerinin yanı sıra pek çok suç türünde uzam açısından siber boyuta taşınmasına neden olmuştur. Bu durumda yeni güvenlik tehditleri oluşturmuş ve yeni tedbirler alınmasını zorunlu hale getirmiştir. Devletler siber savunma ve saldırı birimleri kurmaya yönelmiştir. İnternet ortamındaki dijital veriler devletlerin ve insanların varlıkları ve altyapıları arasında sayılı duruma gelmiştir.

Tüm bu gelişmelerin terörizm stratejisine de yansımaları olmuş, gelişmiş toplumların dahil olduğu geniş bir coğrafyada

7 Mehmet Seyfettin Erol, *Türk Dış Politikasında Strateji Arayışları: Türkiye'nin Güncel Güvenlik Sorunları*, Barış Platin Kitabevi, Ankara, 2012, s.v.

terörizm tehdit olarak güncel yaşamı etkilemeye başlamıştır. Terör örgütleri uluslararası toplu durumu etkiler hale gelmiştir. Bölgesel ve yerel sorunlara, süper güçler gibi müdahale eden yeni nesil terör örgütleri, Suriye gibi iç savaşın hüküm sürdüğü sorunlu ülkelerde faaliyet yürütmeye başlamışlardır. İnternet üzerinden sanal medyayı çok iyi kullanan bu örgütler, eleman temini için küresel alanda reklam kampanyaları yürütmüşlerdir. Örgütler, profesyonel film yapımcısı ya da belgesel yapımcısı tarzında hazırladıkları, propaganda amaçlı film ve kliplerini internet üzerinden yayınlamışlardır.

Bu çalışmanın yapılmasındaki en önemli hususlar akademik alanda terörizmle mücadeleye dair yeterince çalışmanın mevcut olmaması ve terörizmin her geçen gün artan bir biçimde dünya genelinde günlük yaşamı etkiler hale gelmesidir. Bu amaçla güvenliğin daha iyi kavranabilmesi için birinci bölümde; güvenliğin kavramsal boyutu, tarihsel dönüşümü ve teorik açıdan gelişimi incelenecektir. Teorik açıdan, pozitivist ve post-pozitivist düşünürlerin fikirleri bağlamında irdelenecektir. Güvenliğin tarihsel dönüşümü, 21. yüzyıl öncesi güvenlik konuları ve 21. yüzyılın başlangıcındaki güvenlik konuları bakımından değerlendirilecektir. Birinci bölümün sonunda ise terörizmin güvenlik sorunu olarak gelişimi analiz edilecektir.

İkinci bölümde terörizm stratejisine dair kavramsal boyut, terörizmi tanımlama sorunu, terörizme dair farklı coğrafya ve disiplinlerden uzmanların tanımları ve terörizme dair bölgesel örgütlerin tanımları bağlamında değerlendirilecektir. Ardından terörizm stratejisiyle mücadeleye dair kavramsal boyut, terörizmle mücadeleye dair tanımlamalar ve terörizmle mücadeleye ilişkin uygulamalar açısından irdelenecektir. Terörizm stratejisi, faaliyet alanına göre, ideolojik açıdan, devletle ilişkilerine göre ve eylemlerine göre sınıflandırılacaktır. Son olarak

ise terörizm stratejisinin günümüzde geçirdiği değişim, yapısal, eylemsel ve etki bazında değerlendirilecektir.

Üçüncü bölümde terörizm stratejisiyle mücadelenin analiz edilebilmesi amacıyla ABD'nin güncel terör dalgasıyla eski uygulamalarla mücadelesi, Sri Lanka'nın düzenli ordularla yürüttüğü etnik/bölücü terörizme karşı mücadelesi incelenecektir. 21. yüzyılın başlangıcında terörizm stratejisiyle mücadele incelenecek ve mücadele; değişen güvenlik paradigmaları, insan hakları, stratejinin zararlarının önlenmesi ve uluslararası işbirliği açısından değerlendirilecektir. Ardından bölgesel ve küresel örgütlerin terörizmle mücadeleye ilişkin çabaları irdelenecektir.

Son bölümde ise terörizm stratejisiyle mücadeleye yönelik araştırmacıların çözüm önerilerinin incelenmesi akabinde terörizm stratejisiyle mücadele için örnek bir model önerilmeye çalışılacaktır.

1.BÖLÜM

GÜVENLİĞİN KAVRAMSAL, TEORİK BOYUTU VE DÖNÜŞÜMÜ

1.1. Güvenliğin Kavramsal Boyutu

Türkçe sözlükte güvenlik, “toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet” olarak tanımlanmaktadır.⁸ “Güvenlik” kavramına ek olarak Türkçeye Arapçadan intikal eden “emniyet” kavramı da aynı manada kullanılmaktadır. Osmanlı Türkçesindeyse “emniyyet”, “eminlik, güven duygusu” anlamındadır.⁹ Hem Osmanlı Türkçesinde hem de günümüz Türkçesinde güvenliğin kavramsal boyutu, algı ve olgu açısından tanımlanmıştır.

İngilizcede ise güvenlik manasına gelen “Security”, Latince “Securitas”tan türemiştir. “Securitas” kelimesi ilk olarak Romalı filozof ve devlet adamı olan MÖ 106-43 yılları arasında yaşamış Cicero’nun eserlerinde yer almıştır. Latince “Securitas”, olmadan anlamına gelen “se” ile kaygı, teyakkuza geçme ve endişe

8 *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Baskı, Ankara, 2011, s. 1012.

9 Mehmet Kanar, *Kanar Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul, 2011, s. 298.

anlamlarına gelen “cura” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Bu iki kelimedenden türeyen “Securitas” kavramıysa temel olarak tehlikeden kurtulma, güvenlik ve emniyet manalarına gelmektedir.¹⁰ Güvenlik konusuyla ilgili çalışmalar bu tanımlamayı göz önünde bulundurarak çıkarımlarda bulunmaktadır.

Genel olarak güvenlik kavramının sözlük anlamları değerlendirildiğinde; güvenliğe konu olan obje ya da süjenin, tehdit ve tehlikelerden varestede olması durumudur. Ancak realitede bu halin gerçekleşmesinin imkânsızlığı aşikârdır. Bu nedenle güvenlik kavramsal olarak, tehdit ve tehlikenin asgari seviyede olması ya da güvenliğe konu olan obje ya da süjeye yönelik tehdit ve tehlikeleri olanaklar doğrultusunda bertaraf edebilme yeteneğine malik olunması şeklinde tanımlanabilir.¹¹ ABD gibi teknolojik ve ekonomik manada süper bir gücün elindeki tüm güce rağmen evinde merkezi bir konumda yer alan New York’ta terörist saldırılara maruz kalması, mutlak güvenliğin imkânsızlığının ispatı niteliğindedir. Güvende olunması için gerekli tüm tedbirler alınabilir fakat sonuçta ortaya çıkan güvenlik durumu pek çok değişkene göre şekillenecektir.

Güvenlik kavramı, zaman içerisinde konjonktüre bağlı olarak genişlemiş ve derinleşmiştir. Mevcut siyasi ortam ve güvenliğe konu olan obje ya da süjeye göre kavramın yorumlanması ve tanımlanması evrim geçirmiştir. Bir topluma göre vazgeçilmez olarak görülen kaygılar diğer toplumlar açısından önemsenmemiştir. Bu kaygıların oluşmasında coğrafya, gelenek, din

10 J. Frederik M. Arends, “From Homer to Hobbes and Beyond – Aspects of ‘Security’ in the European Tradition”, ed., Hans Günter Brauch, Úrsula Oswald Spring, Czeslaw Mesjasz, John Grin, Pál Dunay, Navnita Chadha Behera, Béchir Chourou, Patricia Kameri-Mbote, P. H. Liotta, *Globalization and Environmental Challenges: Reconceptualizing Security in the 21st Century*, Springer, New York, 2008, s. 263-264.

11 Bilal Karabulut, *Güvenlik: “Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek”*, Barış Kitap, Ankara, 2011, s. 7.